

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE KUTSEÜHINGUTE LIIDU HAALEKANDJA

1940

NR. 4

7. AASTAKAIK

Töölisvanemad üle riigi koos

19. mail peeti Tallinnas üleriigiline töölisvanemate, Tööliskoja valijameeste ja kutseühingute esindajate konverents, millest võttis osa üle 400 inimese. Sellane konverents korraldatakse iga aasta ja seal tutvunetakse tööliskonda puutuvate küsimustega. Kuna koosolekust võtab osa ka valitsuse esindaja sotsiaalministri näol, siis sellega saavutatakse otsene kontakt ka valitsuse vaadetega üldküsimuste kohta.

Tänavusel konverentsil oli päevakorras Tööliskoja aruanne, sotsiaalministri selgituskõne ja referaadid tööliste õigusliku ja majandusliku olukorra kohta. Tööliskoja aruande esitas Tööliskoja esimees J. Kurvits, referaate pidasid Tööliskoja peasekretär L. Metslang ja Tallinna linnavalitsuse liige V. Udam.

Sotsiaalministri sõnavõttust selgus, et valitsus püüab säilitada senist produktsiooni kõrgust kui ka töölolevate inimeste mahtu. Kuigi Euroopas möllab sõda, on suudetud Eestit siiski eemale hoida võimalikest raskusist. Paratamatu elukallinemise juures tuleb ka korraldada palku, kuid ei saa nõuda, et sellel erakorralisel ajal oleks võimalik hoolt kanda elatusstandardi tõusu eest. Pole võimalik töölisile anda ka streigiõigust, kuna selle kasutamisel võiks tekkida rahvamajandusele kahjusid ja üksmeele häirimist. Kõne teises osas minister tutvustas koosolijaid uute seaduste ja määrustega sotsiaalalal.

L. Metslangi ja V. Udami referaatides rõhutati tööliste õiguslikke aluseid. Ei saa olla säärast alahindamist, mis teostatakse tööliste organisatsioonide kohta. Aset leiavad juhataste tagandamised, inimeste väljasaatmised ja Keskliidu omapärane tegevus. Kõik see on häiriva iseloomuga ja rikub vahekordi. Pole ka õige indeksi ümber keerutamine, mida mõned ringkonnad tahavad oma kasuks teha.

Läbirääkimisel hulgalised sõnavõtjad tõid esile palju mõtteid, mis tööliskonnas on akuutsed. Toome mõningad sellised mõtted.

Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu tegevus pole kuidagi õigustatud alusel, nagu seda praegu tehakse. Oleks õiglane, kui Keskliit oleks tööliste

juhitav ja valitsev ja et eemale jääksid kunstlikud mõjud praeguses Keskliidu juhatuses ja organisatsioonide sõelumistões.

Oleks vajaline ka piir panna kutseühingute tegevusse vahelesegamisele kui ka koosolekute takistamine kõnelejate kui ka päevakorrapunktide mitte-registreerimisega. Töölisil peab olema õigus ise valida vajalisi kõnelejaid tähtsates küsimustes.

Vanad töölised on siiski kindlustamata, kuigi kehtib vanade töölise kaitseseadus. Ideaalsem oleks siiski vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seaduse kehtimapanek, milleks on palju lubadusi antud, aga pole midagi teostatud. Lastearaha normid on väikesed ja mõnel pool alla normi, mis juba enne seaduse kehtimapanekut olid kohati kõrgemad.

Pole õige, et töölise asutistesse, nagu haigekassad, tuuakse sisse tööandjate esindus. See pole kuidagi töölise tahe. Töölisile peab jääma oma valitsus haigekassades.

Töölise vallandamise ebaõigel teel esineb ikkagi, kuigi kehtivad vastavad töölepingu ja töömahu korraldused. Kuivõrd tööandjad rikuvad massiliselt sea-

NUMBRI SISUS:

Töölisvanemad üle riigi koos

Rootsi trükitehase palgal

Kutseühingute keskuse saatus kaalul

Miks noored visalt organiseeruvad

Suvepuhkused trükitehases

Kas on karta töötuse suurenemist?

Ühe trükikari vangistuse mälestusi (3)

Meie organisatsioonidest

Välismaine ringvaade

Kirjut maailmast

dust, nähtub kas või sellest, et tööinspektorid on hulgaliselt teinud protokolle. Oleks vaja tõsta karistumäärasid — küll siis tööandjad muutuksid ettevaatlikumaks.

Palgad lähevad alla, kuigi kõneldakse senise elatusnivoo säilitamisest. Töötülide Lahendamise Komisjon oma tegevusega väikeste protsentide juurepanekuga ei kooskõlasta palkade taset senise ostujõu ulatuses. Oleks vajaline, et töötülide kord muudetakse radikaalselt ja et komisjoni esimeheks oleks

erapooletum isik. Praegu on komisjoni esimeheks panga juht, kes annab ettevõtjatele laene ja kes on otseselt huvitatud ettevõtte rohkem teenimisest.

Konverentsil puudutati veel paljusid muid küsimusi, mille lugemine viiks pikale. Võime siiski rahuldusega märkida, et konverents möödus üksmeele tähe all ja väited esitati asjalikult ning kaalutult. Konverents on tänapäeval ainsaks abivõimaliks tööliiskonnale tõsta küsimusi avalikkuse ette, ja seda on ka tehtud.

Rootsi trükitööliste palgad

Rootsi trükitööliste töö- ja palgatingimused on korraldatud kollektiivlepinguga, mis sõlmiti a. 1935 Rootsi Trükitööliste Liidu ja Trükitöösturite Liidu vahel 5 aastaks. Leping tuleb uuendamisele sel suvel.

Rootsi on jagatud elukalliduse järgi 7 rajoonidesse, millede järgi on ka palgad jagatud 7 gruppi.

Esitan ruumipuudusel palgad I, III ja VII gr. kohta.

Allpool toodud palgad on minimaalpalgad, mis kehtivad ajalehetöö juures, kuid üldiselt on ka muu trükitöö palgad neile lähedased.

Selgituseks olgu üteldud, et Rootsis on jagatud tööliised vilumuse järgi kahte ossa, s. o. I ja II tööline, I murdja, I stereotüpeeriaja, I rotatsioonitrükkija, masinaladuja, monotüüpladuja ja -valaja, ladumismasina puhastaja (parandaja).

Need on nädalapalgad.

a) ajalehetöö päevastel ajalehtedel:

I gr. (Stokholm)	III gr.	VII gr.
kr. 72:35	kr. 63:95	kr. 52:70

b) muu töö:

kr. 68:40	kr. 60:40	kr. 49:80
-----------	-----------	-----------

II ossa kuuluvate tööliste palgad on järgmised:

a) ajalehetöö päevastel ajalehtedel:

I gr.	III gr.	VII gr.
kr. 69:85	kr. 61:25	kr. 50:50

b) muu töö:

kr. 65:40	kr. 57:80	kr. 47:60
-----------	-----------	-----------

Trükkijate, ladujate, tsinkograafide, köitjate palgad on ligilähedased ülaltoodud normidele.

Korrektuuri äratõmbaja, paberiarvestaja ja paaberilõikaja saab palka järgmiselt:

I gr.	III gr.	VII gr.
1. a. kr. 35:—	kr. 30:95	kr. 25:50
4. a. „ 51:50	„ 45:50	„ 37:50

Pärast 25 a. vanakssaamist ja vähemalt 4 a. omal alal töötamist:

kr. 59:75	kr. 52:80	kr. 43:50
-----------	-----------	-----------

Abitööliste palgad:

1. a. kr. 32:95	kr. 29:10	kr. 24:—
3. a. „ 44:30	„ 39:15	„ 32:25
5. a. „ 55:60	„ 49:15	„ 40:50

Pärast 25 a. vanakssaamist ja vähemalt 4 a. omal alal töötamist:

kr. 59:75	kr. 52:80	kr. 43:50
-----------	-----------	-----------

Õpilaste palgad:

	I gr.	III gr.	VII gr.
1. a. kr. 16:50	kr. 14:55	kr. 12:—	
5. a. „ 48:40	„ 42:75	„ 35:25	
Pärast seda „ 52:55	„ 46:40	„ 38:25	

Palgalisa maksetakse öötöö, pühapäevatöö eest eritabelite järgi, mis on avaldatud kollektiivlepingus.

Ületunnitasku — 2 tunni eest 50% kõrgemalt, üle selle ja pühadel ja pühapäevadel 100%.

Ülaltoodud palgad on minimaalpalgad, kuid tegelikult maksetakse enam, sest Trükitööliste Liit on palku läbirääkimiste teel töösturitega igal aastal juure nõudnud, nii et rootsi tööliste reaalpalgad võrreldes a. 1913 omadega on keskmiselt 60% suuremad, sellega on jõutud elustandardi tublisti tõsta.

Seal ei lasta tööstureid niipalju kasu lõigata, niipea kui on „lihav aasta“, siis on kohe tööliised jaol ja nõuavad oma osa.

Kõike seda on saavutatud tugeva kutseühingu kaudu.

Rootsi Trükitööliste Liitu kuulub praegu umbes 12.000 töölist, kusujuures trükitööliised on organiseeritud 100%.

Töösturid arvestavad seal tugevaid tööliste liite ja nõustuvad sageli läbirääkimistel tööliste tingimustega, kuna streik toob tööstureile rohkem kahju.

Tööliised lähevad streigini siis, kui läbirääkimised pole annud tagajärgi, kuid seda pole juhtunud viimaseil aastail.

Esimesil sõjakuudel tõusis elukallidus Rootsis 8% ja siis nõudsid tööliised elukalliduslisat.

Rootsi Ametiühingute Keskliit sõlmis Rootsi Tööstandjate Liiduga n.-n. „raamlepingu“, mis haarab umbes 500.000 töölist.

Sõlmitud lepingu järgi maksetakse igalt elukallidustõusu %-ilt 0,75% palgalisa.

E. Liiva.

Kutseühingute keskuse saatus kaalul

Kutseühingud hoolduse all

Alates 1936. aasta septembrist, mil tagandati ametist Eestimaa Töölisühingute Keskliidu korraline juhatus, on Keskliidu tegevust juhtinud vastavate sisekaitse võimude volitusel ametisse määratud ajutine juhatus. Kuigi kutseühingud on esinenud mitmel korral nõudmisega, et kutsutaks kokku korraline kutseühingute kongress, kus teostataks ka juhatuse valimine, pole seda seni tehtud. Põhjenduseks toodi, et enne kui kutseühingud pole reformeeritud ja seatud uutele alustele, pole võimalik ka kongressi kokkukutsumine.

Ümberkorraldamine sündis kehtima pandud töövõtjate kutseühingute ja nende liitude seaduse alusel. See algas 1939. aasta oktoobris ja lõppes kõigil tööstusaladel käesoleva aasta maiks. Vaid üksikud kutseühingud on veel korraldamisel.

Nii polnud enam takistusi kutseühingute kongressi (uueks nimetatatakse seda nõukoguks) kokkukutsumiseks ja ebanormaalse olukorra kaotamiseks Keskliidus.

Kas rahu majas?

Oleks loomulik, et nüüd peaksid rahunema kõikide kutseühinglaste kartused Keskliidu saatus üle, kuna nõukogu kutsutakse kokku juuni lõpul vastavalt Keskliidu juhatuse otsusele.

Asjade areng näitab siiski, et see rahunemine on kaugel ja, vastupidi, tekitab üsnä muret — mis saab edaspidi Keskliidust. Võttes küsimust erapooletult meid paneb imestama Keskliidu ajutise juhatuse tegevus organisatsiooni konstrueerimisel.

Mida vähem — seda parem

Tahame siinjuures esile tõsta esimest põhimõtet — Keskliit on tugev vaid korral, kui tema ümber on koondunud kõik kutsealad. Pole kuulda olnud, et ükski tähtsam tööstusharu organisatsioon oleks eitanud Keskliitu kuulumise tarvidust. Keskliidu juhatus on siiski vajalikeks pidanud eemaldada nõukogu koosseisust säärased tähtsad tööstusalad, nagu trükitööstus, metallitööstus, ehitustööstus, merehened jne., kellele liikmete arv kokku moodustab ligi 7500 organiseeritud töölisi. Vormiliseks äraütlemiseks on siin organisatsioonide keeld maksta liikmemaksu eemalehoidmise ajal — 1936.—1939. aastani — kuna kõik need organisatsioonid tahavad liituda kui uued liikmed. Millegipärast Keskliidu juhatus ei taha neid tööstusharusid, vastasel korral poleks vormilisi takistusi liikmekastumiseks tehtud.

Põhjalik „töö“ kutseühinguis

Teiseks põhimõtteks on — organisatsioon on tugev vaid korral, kui temas valitseb liikmeskonna

tahe. Meie näeme aga Keskliitu kuuluvates paaris organisatsioonides — tekstiiltöölise ja sadamatöölise kutseühinguis — poliitilise vahelesegamisega loodud juhtivaid instantse. Et Keskliidu juhatus on sellele menetluskorrale oma allkirja annud, tõendab tõsiasi, et Keskliidu juhatuse liikmed — E. Vikov sadamatöölise kutseühingus ja O. Ruus tekstiiltöölise kutseühingus — tegutsevad esimeestena. Need organisatsioonid loevad kokku ligi 2500 liiget.

Keskliidu nõukogu ajaks antud aruande põhjal loetakse Keskliidu organisatsioonides kuuluvaks ca 12.000 liiget. Neist suurimaks osutub autojuhtide kutseühing ligi 2.900 liikmega. See organisatsioon moodustab Keskliidu kandva tala, kuigi töölisliikumise mõttes on organisatsioon segailmeline — seal on nii töövõtjaid kui ka oma auto pidajaid. Ülejäänud Keskliitu loetavad organisatsioonid — neid on kümme alala — loevad kokku 6500 liikme ümber.

Kellel on otsustamise õigus?

Kolmas põhimõte on seoses uue kutseühingute seaduse rakendamisega. Kui pidada loomulikuks, et kutseühingute nõukogu usaldusega valitud juhatuse liikmed omavad nõukogus hääleõiguse, siis kuidagi ei tohiks seda lubada ajutisele juhatusele kui sisekaitsevõimude volinikele. See oleks kunstlik hääletamaterjal ja rikuks kutseühingute omavahelise jõudude tasakaalu mõtet. Nii võiks ka koosolekuil viibivale välisliiklile anda hääletamise õigus. Eelduste kohaselt Keskliidu ajutine juhatus peaks loobuma koosolekul hääletamisest.

Pärispõhjuste loetelu

Mis tahame me kõige sellega ütelda? Seda, et praegused Keskliidu ajutise juhatuse poolt astunud sammud keskuse moodustamiseks on rajatud valele alusele ja võivad vaid luua segadusi ja häiret ning pinget.

Keskliidu juhatus võttis nõukogu koosseisu minimaalsena — võimaliku 50 asemel 30 — seega organisatsioonide esindus jääb nõrgaks ja paljud tööstusharud ei saa üldse esindust. Seevastu Keskliidus domineerivad soosik-organisatsioonid saavad kaaluga osa nõukogu saadiku kohtadest ja suruvad teised vastu seinale. Et see vahekord ei muutuks, selleks hoitaksegi vormilisel põhjusel eemale Keskliidu ajutisele juhatusele mittesümpaatsed organisatsioonid.

Võiksite märkida, et Keskliidu liikmeskonnas on organisatsioonide, kelle huvid ühtuvad väljaspoole Keskliitu jäänud organisatsioonidega, aga nende esindus jääks nõrgaks — kõigest 8—10 kolmekümnest kohast nõukogus. Nii võib Keskliidu ajutine ju-

hatus endale muret tekitamata loobuda hääletamise õigusest. Oma vaated suudab ta võidule viia juba olemasoleva enamuse juures.

Teine asi oleks, kui Keskliitu kuuluksid kõik teised tööstusharud väljaspoole jäänuid. Sel korral oleks tegu juba vähemusse jäämisega, ja vahest sellega seletamegi tagasihoidlikkust liikmeks võtmisel.

Kutseühingute aktsioon

Kõigil neil põhjusil on kutseühingud saanud vastavad märgukirjad sisekaitsevõimudele ja peaministrile, paludes:

- 1) Ajutine juhatus ei või omada hääleõigust.
- 2) Võtta vastu Keskliidu liikmeks ka väljaspoole jäänud tööstusharud.

On vähe usku, et see leiab tähelepanu, aga seda tuli teha. Nii võetakse endalt vastutus edaspidiste sündmuste eest ja on tehtud kõik võimalik hädakohtliku olukorra vältimiseks. Kutseühingute ajalooline areng annab sel korral vastuse — kellel oli õigus.

Sõjad inimhävitajana

Siinkohal katsume tuua ülevaate vaid viimase 40 aasta jooksul peetud tähtsamatest sõdadest ja anda ühtlasi umbkaudsed arvud hävitatud inimelude kohta. Seejuures pole arvestatud vigastatuid, kellede arv on harilikult kaks korda suurem surmasaanuid.

	Surnute arv	Aastad
Hispaania-Madalmaad	2.000.000	(1555—1598)
Prantsuse ususõda	100.000	(1555—1565)
30-aastane sõda	5.000.000	(1618—1648)
Inglise-Iiri ususõda	500.000	(1618—1626)
Prantsuse-Hispaania	3.000.000	(1638—1713)
Vene-Rootsi-Pärsia	1.500.000	(1700—1722)
Austria-Preisi	2.000.000	(1756—1763)
Napoleoni sõjad	2.000.000	(1795—1815)
Austria-Itaalia	500.000	(1848—1849)
Krimmi sõda	450.000	(1853—1856)
Suur maailmasõda	9.000.000	(1914—1918)
Prægune sõda	?	(1939— ?)

Viimane sõda kestab. Mitte üksi Euroopas, vaid ka Kaug-Idas hävitavad jaapanlased ja hiinlased üksteist vastastikku. Ei oleks liialdus öelda, et Hiina-Jaapani sõjas on juba paar miljonit inimest maha notitud.

1939. aastal algas uus sõda — Saksa ja Poola vahel. Cehhoslovakkia alistus sakslasile juba var-
rem. Inglis- ja Prantsusmaa asusid sõjaseisukorda Saksamaaga. Vastuseks oli senini Poola riigi hävitamine, Norra ja Taani iseseisvuse kadu ja sissetung Hollandisse ja Belgiasse.

Raske on veel hinnata teostatud hävinguid. Küllap moodne tehnika kannab hoolt kõikide aegade rekordide püstitamiseks hävitamise alal.

Prantsusmaa tsensuur

Sõja ajal on Prantsusmaal seatud sisse üsna vali tsensuur. Tsenseerimisele kuuluvad nii kirjad välismaile kui ka trükitööd. Rahvas on tsensuurile pannud pilkenime „Püha Anastasia“.

Tihti ajalehed ilmuvad valgete laikudega teksti keskel, sageli on laikude asemel ka, näiteks, märkusi: „26 rida on tsensuuri poolt kõrvaldatud“, „kaks lõiget ei meeldinud tsensurile“ jne.

Ühes ajalehes ilmus pilkepilt, mis kujutab noortmeest kaarditarga juures. Kaarditark püüab tagajärjetult kuulutada ette tulevikku, hoides nooremehe kätt. Pilt on varustatud allkirjaga.

— Härra, ma ei saa lugeda midagi Teie käest — kolm joont on tsensuuri poolt kõrvaldatud!

Daladier' valitsuse tagasiastumise eel ühes ajakirjas valge laigu kohal on toodud väljavõte ministri-presidendi kõnest, kus ta paatosega kõneles... Prantsuse ajakirjanduse vabadusest.

Rootsi rahandusmagnaadid

Kapitalistliku kõrgkonjunktuuri saavutanud riikides esineb alati keskseid kujusid rahandusmaailmas. Nende ümber keerleb kõik. Nad võivad riiki kukutada või aidata. Nende ainsast tahtest sõltub riigi välis- kui ka sisepoliitika.

Nii näeme sellist kapitalide koondamist üksikute või perekondade kätte Prantsusmaal, Inglismaal, Põhja-Ameerika Ühendriikides jne. Ka Rootsis on kujunenud rahandusdünastia, mille mõju on kaugele suurem kui valitsev Bernadottide kuninga dünastia. Siin võime välja tõsta keskkete kujudena Markus Vallenbergi, Torsten Kreugerit, Albert Bonn-
jersi ja Aksel Venner-Greni.

Vallenberg on tihedas sidemes Londoni City ringkondadega. Tuttavamaist ettevõtteist tunneme AGEA mootorite ettevõtet, raudteed, vasekaevandusi, SKF rull-laagreid jne. Juba üksikute ettevõtete kapital kokku moodustab 700.000.000 krooni.

Bonnjers on tihedalt seotud Vallenbergiga, kuid tema alaks on ajaleheasjandus. „Dagens Nyheter“ ja teised lehed on kontserni päralt, samuti „Svenska Pressbüroo“ ja kuulutuste agentuurid.

Kreugerile kuulub suurim pangamaja „Scandinavska Kreditbank“. See pangamaja finantseerib rauamaagikaevandusi, relvatoöstusi, laevaliine jne.

Aksel Venner-Gren on tuttav meilgi, kuna ta käis omal ajal jahiga Tallinnas. Tunneme „Elektroluxi“ tooteid, metallitööstusi jne. Venner-Gren ostis endale mõned Baharna saarestikku kuuluvad saared, kus ehitas luksuspalee, viibides enamalt siiski jahisõidul mööda maailma. Ta on kõige enam vastuvõtlik ajakirjandusele, andes kõnelusi kui ka fotosid oma elu seiklustest.

Miks noored visalt organiseeruvad

Tallinna Trükitoöliste Kutseühingu juures töötas mõnd aega noorterühm — iseseisva juhatuse ja kassaga. Kutseühingul oli nooterühmi tarvis varutud ka toetussummad, nii et midagi polnud takistuseks ees nooterühmi tegevusele. Ometi nooterühm muutus kord-korralt passiivsemaks, noored ei võtnud osa ringi üritustest ja nii pidi ringi juhatus tegevuse katkestama paremate aegadeini.

Mis on siis sellise passiivsuse põhjuseks?

Nende ridade kirjutaja on kaugel mõttest otsida süüdlasi, ta tahab käesoleva kirjutusega leida vaid aluseid, mis peaksid olema õiged edaspidise tegevuse jätkamiseks. Seda saame kätte vaid leides noortele iseloomulikke jooni, mis viivad organisatsioonile õitsengule või lagunemisele.

Noor olla — see tähendab vaadelda maailma täis optimismi ja olla puutumatu sageli elu poolt pakutavaist raskustest. Kogemuste nappus aitab seda optimismi alal hoida, kuni ei satuta tõsiste takistuste ette. Alles nende takistuste ületamine ja võitlus takistuste ületamiseks annab juure vajalised kogemused ja kujundab noorest kogenenud ühiskondliku võitleja. Noored pole sellega harjunud. Olles jäetud täiesti omapead otsivad nad ise teid takistuste ületamiseks, ja teid mitte leides vihastuvad nad asja üle ja astuvad eemale.

Nii võimegi näha, et see olukord õigupoolest iseloomustab noorte peamist suhtumist organisatsioonilisele tegevusele. Kui kõik läheb hästi — on ind töötada. Läheb halvasti — tont sellega, astun kõrvale!

Seepärast on muud noorte organisatsioonid olnud edukad, kuna nende eesotsas asusid kogeenud juhid, kes tegid kõik vajalised eeltööd. Noorel ei tarvitsenud muud teha kui rakendada oma energiat juba ette valmistatud töö jätkamiseks. Sellega loodi kujutus, et see on noore töö ja energia, mis lõppresultaadina saavutati. Rahul olid juhid, rahul olid aga noored ise — nad said rakendada oma energiale.

Järelikult on kogu küsimus selles, et noorte eesotsas peavad olema vajalike kogemustega inimesed. Meie kutseühingu nooterühmis neid oli õige vähe, ja sellest tulenevadki raskused.

Vanematel kolleegidel pole aega selle töö enda peale võtmiseks — tõsi. Aga samal ajal on ka õige, et noored moodustavad organisatsiooni tulevasi kaadriinimesi. Kui noori juba aegsasti ei harjutata organisatsioonilise mõtlemisega, siis on raske neist saada küllalt teadlikke organisatsiooni juhte.

Nii oleme sunnitud, paratamatult, leidma vajalisi inimesi noorte töö tarvis. Siinkohal tahaksin vaid luua üldpildi, millisel alusel töötatakse mujal ja mis peaks leidma ka rakendust meie oludes.

Need alused võiksid olla näpunäiteks tulevases töös noorte organiseerimise alal.

1. Tegevussuund.

Noortele tuleb sisendada töekspidamine kutseühingu suurest tähtsusest ja selle ajaloolisest ülesandest tööliskonna majandusliku olukorra parandamise võitluses. Selles mõttes võiks korraldada segailmelisi referaatkoosviibimisi noorte eneste kaastegevusel, kus vanem kolleeg kannaks ette vajalise selgituskõne, mis ei kujune vaid kuivaks ettekandeks. Väärt on ka noorte mõttekäigu mõjutamine raamatute lugeda soovitamise kaudu, millistes on käsitletud töölisorganisatsioonide elu.

2. Vaba aja veetmine.

On ju tõsi, et noor vajab lõbusat tööd. Siin on mõeldav lõbu all kõik, mis on ühenduses noore tungidega spordiks, tantsuks, matkamiseks jne. Ei tohi unustada ka huvirännakuid suuremasse tööstuskeskusesse nii oma kui ka võõral kutsealal. Mida rohkem muljeid saadakse, seda kasulikum noore sidumiseks organisatsiooniga. Noor ei väsi muljete rohkusest, nagu see vanale loomulik.

3. Organisatsioon.

Noortel peab olema autoriteetne isik või isikud noorte juhatuse kõrval. Õigupoolest peakski olema noorte juhatuse esimeheks selline isik, kelle arvamised oleksid mõõduandvad otsuste tegemisel. Hooldaja mõiste on meile, vanadele, veidi ebameeldiv. Noor juba, enese jõudu ülehinnates, ei tahaks hooldust — tal jätkub seda kodus ja tööl küllalt — ja seepärast tuleb hooldaja vormilisest mõttest välja jätta. Autoriteetne isik — see on vajaline.

Juhatus ja koosolekute olemasolu on tähtis vaid noorte õpetamiseks organisatsiooniliste suhete alal, mida edukalt kasutatakse tulevikus. Mitte aga kujundada neist mõistetest kõikvõimsat organit, nagu see vanade juures on loomulik.

4. Majanduslik alus.

Siin on tegemist juba puht vanade organisatsiooni sellekohase toetusega. Mujal tehakse seda nii, ja meilgi pole muud valida. Lootma jääda, et noored peavad ise tulema välja oma kapitalidega, meie ei või. Majanduslikud raskused võtavad valdgi isu ära, kõnelemata noorest. Usun, et selline abistamine ei nõua kuigipalju summasid, kui küsimust ratsionaalselt arendatakse.

Nii, üldiselt, oleks kõik, mis noorte organiseerimiseks vajaline. Ärgu ehmatatagu ka sellest, kui mõned noored suure kärinaga asuvad asja kallale või ei pea teid miskiksiki. See on vaid aja küsimus, mil saavutatakse nii tasakaal kui ka autoriit. Lastagu asjadel minna vaid loomuliku rada.

Suvepuhkused trükitööstuses

Suvepuhkus — see on lahutamatu olnud seotud meie traditsioonidega. Kätte võideldud juba aastakümnete eest, oleme suvepuhkust kasutanud ajal, millal muu tööstustööliskond oli sellest ilma. Vast paari-kolme aasta eest viidi läbi seadus, mis kindlustas igale töölisele 7-päevalise suvepuhkuse ja käesoleval aastal laiendati seda seadust kuni kahe nädalani.

Trükitöölised olid tööstustöölisest esimesed, kes rõhutasid suvepuhkuse vajadust ja näitasid selle kehtimapanekuks vastavat eeskujut.

Meil on olnud õnnelikumaid aegu suvepuhkuste ajal, nagu see oli enne 1928. aastat. Siis kehtisid meil kollektiivlepingud ja neis oli suvepuhkus palju rohkem kindlustatud. Juba aastase töötamise järele sai tööline kahe-nädalase tasulise suvepuhkuse. Kui tööline lahkus töölt enne suvepuhkuse kättejõudmist, tasuti talle lõpp-palga juures iga töötatud kuu eest ühe päeva suvepuhkuse raha lisaks. Praegu saavad kaks nädalat vaid need, kes on vähemalt 3 aastat ettevõttes töötanud ja kui töölt lahkutakse enne puhkuse kättejõudmist, siis sageli ei makseta pennigi juure juba töötatud aja eest. See on miinus, mida oleme aegade survel oma kontosse kannud.

Millest selline olukord? Loomulikult — meie nõrkus! Eks töösturid kasutasid meie lagunemist pärast suurt streiki 1928. a. ja viisid läbi oma tahte. Vastupanu oli nõrk. Pole midagi imestada, et teres reas poodides tehti suvepuhkusele üldse kriips peale. Alles 1937. aastal õnnestus siin luua teatud korraldus ja vahepeal kehtimähakanud puhkeaja seadus andis suurema kindlustuse suvepuhkuse nõudmiseks.

See õigustab meid igatsema tagasi neid olukordi, kus suvepuhkuste küsimus oli lähedam ja töölisele kasulikum. Õigustab meid nõuda, et kui puhkuse ajale langevad pühad, siis ka nende eest tasutakse lisaks harilikule tasule. Mis kasu on suvepuhkuse rahast kahe nädala eest, kui selles on mitu püha, mis harilikult ikkagi tasutakse. Olgu märgitud, et siin on töösturid mittejärjekindlad: ühed tasuvad, teised mitte.

On hea, et kadunud on nähtus, kus mõned töölised suvepuhkuse ajal viuvad teisel tööd teha, et lisaraha teenida. Sellega õnnestasid nad puhkuse mõtet ja lubasid ka etteheidete kasvamist. Kui ollakse puhkusel, siis peatagu seda ka aus. Ega see mingi kink ole, vaid meie füüsiline tarvidus. Teame minevikust, et leidis neid töölisi, kes suvepuhkuse ajal läksid paariks nädalaks tööle teise

trükikotta. Oli ka neid, kes kauplesid endid maatöösse. Sääraseid oli vähe, aga oli siiski, nii et organisatsioon pidi vahele segama. Mõned ettevõtjad praktiseerisid ka moodust, et töölisi puhkuse ajal tagasi tööle kutsuda ja kunagi edaspidi lubada katkestatud puhkust. Ka see teeb puhkuse mõtetuks ja tööline on häiritud. Puhkusel ei tohi olla katkestust, nagu haiguse ajal ei või ravi katkestada. Puhkus on tööliste ravimine aasta otsa teostunud tööpingest.

Kuidas oma suvepuhkust kõige paremini korraldada? Tööline pole snob, kes peab minema kusa-gile kuurorti ja plaazil jalutades näitama oma nooblimat rõvastust. Pole ka mõni tõusik, kes puhkuse veedab kuurordi restorani pummelusis. Tööline vajab oma ümbrust ja rahulikku elu — seda vahest keelab talle maakohas, talus, viibimine. Seal vaadatakse kohe — meie riigeme tööd teha, linnalogard aga puhkab! Seepärast on närvide ja terveise parandamiseks mitmeid muidki teesid. Nii mõnedki võtavad reisikepi kätte ja lähevad matkama. Kui öömajad ei valmista muret, on see kõige parem. Aga seda võivad endile lubada vallalised, perekonnaga seotud isikul on see juba raskem.

Trükitöölised on siin annud oma parema — asutanud puhkekoju. Siin on meie rahva ümbrus ja distsipliin rahu üle tuleb ise luua. Puhkekoju on rahulik või rahu tuu paik, olenedes selles viibijaist. Ei või kuidagi sellest kujundada mingisugust väljasõidu-restorani või kaklevate sugukondade latramise lava. Võib-olla avaneb tulevikus võimalus suvepuhkuste kasutajatele näidata ka muid puhkust täiendavaid mooduseid. Näiteks — reas riikides teostatakse suvepuhkajatele ühissõite laevaga välismaile. Aga see kuulub juba riikliku korralduse alla töölise puhkeaja veetmisel. Lepime esialgu praeguse olukorraga.

Nii et suvepuhkused on käes. Kasutagu siis iga kolleeg seda oma tahte ja võimete piirides, aga ikka nii, et ta ka rõõmu tunneb. Halb on, kui tööle tullakse nagu läbi peksetud — puhkus kulus veel suurema energia raiskamiseks.

Sõjaajakirjad

Sõjaga koos on muutunud välisajakirjade ilme. Nii võime näha Saksa „Signal“i, mida levitatakse mitmes keeles ja kus on toodud Saksa jõudu demonstreerivad pildid ja kirjutused. Inglise ajakirjadest on Tallinnas levinud „The War“ (Sõda), mis käsitleb sündmusi Inglismaa vaatevinklist.

Kas on karta töötuse suurenemist?

Töötuse kasv on iga organisatsiooni murelapseks. Mida rohkem töötuid, seda rohkem kulused abisummadele. Samal ajal kahanevad ka liikmemaksudest saadavad summad ja kutseühingu kassa võib sattuda raskusisse. Riisiko vähendamiseks ja töötute kindlustamiseks koondati omal ajal Eesti Trükitöölise Kutseühingute Liidu alla kõik vastavad abistamissummad. Need summad moodustavad 15% laekunud liikmemaksudest ja seekaudu on fondi saadud aastas ligemale 2000 krooni. Eelmised aastad on olnud rahuldavad ja fond kasvas iga-aastaste ülejääkide arvel, moodustades praegu ca 3000-kroonilise kapitali.

Tänavuse aasta algus ähvardas tuua kaasa suurema töö kriisi, mis paratamatult tõstaks töötute arvu kui ka nõuaks suuremaid kuluseid abisummadeks.

Tegelikult leidsidki aset mitmed vallandamised ja töönädala lühendamised. Kogusummas siiski need vallandamised suudeti likvideerida töötute tööleminekuga teistesse käitistesse. Nagu andmed näitavad, on abistamiselolijate liikmete arv õige väike. Nii on Tallinnas 600 liikme kohta vaid üks abilolija ja seegi mitte puhtritöö alal.

Tartu kandis tõsteti üles küsimus, et töötute fondi kindlustamiseks tuleks kaotada lisanädalate abiraha, milline omal ajal parematel aegadel pandi kehtima. Seda põhjendati vajadusega luua suurem kindlustus fondi senistele summadele.

Praegu on kahtlane, kas selline muudatus on vajaline. Andmete najal seda põhjendada ei saa. Tuleviku kohta on veel raske midagi ennustada. Kuigi suvel on töövähesus, kompenseerib seda puhkusele laskmine. Igal juhul enne sügist ei või teha järeldusi töötuse suurenemise kohta.

Mis puutub kapitali reservidesse, siis need on praegu veel küllalt kindlustatud ja miski ei takista vajaduse korral tõsta ka töötuse fondi maksetava protsendi kõrgust. Omal ajal mõeldi seda määrata 30%.

Võiks vahest tekkida küsimus, et sel korral jääks kutseühingute kassadesse liig vähe vaba raha muu tegevuse arendamiseks. Ei taha ka see väide

pidada paika. Liidule oleks tasutud 55% ja kutseühingutele jääks siiski 45% järele. Tallinna ühingule tähendaks see umbes 4000 krooni — see pole küll palju, aga võimaldab siiski tegevust jätkata. Peale selle on kutseühingul ka omad tagavarakapitalid, mis on kogutud parematel aegadel.

Need on mõtted, mis tekkisid töötuse probleemi uurimisel. Aga, rõhutame, praegune aeg ei sunni meid astuma ei üht ega teist sammu ja parem on oodata tuleviku kujunemist.

Tuleb ju meil kõigil arvestada uusi tegureid, mis ei küsi ei traditsioonidest, kommetest ega ka muust kindlustusest. Võidakse teha kindlaid otsuseid vaid püsivate väärtuste esinemisel — praegusel ajal nii paljudki püsivad väärtused osutusid nulliks.

Haapsalu organiseerub

Haapsalu kolleegid näivad ärkavat sügavast uinakust, kuhu nad langesid omal ajal. Nüüd on kuulda, et nii mõnedki kolleegid tahavad astuda kutseühingu liikmeks. Küsimus kerkis akuutselt päevakorrale, kui Haapsalu kolleegid taheti jätta ilma palgakõrgendusest, milline vastavalt kokkuleppele, pidi kehtima üle maa. Nagu nüüd selgus, on trükitöösturid siiski töölisile maksnud välja vajalike kõrgenduse.

Äri- ja kontoriteenijad

on organiseeritud ülemaalsesse kutseliitu, mis hõlmab ligemale 2500 äri- ja kontoriteenijat. Järjest luuakse juure ka uusi kutseühinguid kohtadel. Nii võib liit paisuda õige suureks — on ju sellel tööalal ligemale 15.000 töövõtjat.

„Die Welt“

Töölisliikumise ja kultuurpoliitilisi küsimusi käsitlev ajakiri „Die Welt“ on viimasel ajal levinud ka Eestis. Ajakiri on saksakeelne ja ilmub Rootsis.

Trükitöölise meeskoor Lauulväljakul

Pühapäeval, 2. juunil, peeti Tallinna kooride vabaõhukontsert Lauulväljakul. Sellest võttis osa ka Tallinna Trükitöölise Kutseühingu meeskoor.

Kolleegid!

Saatke kaastöid „Trükitöölisele“. Kirjutage oma töö- ja palgatingimustest kui ka trükitööstuse päevaküsimusest ja organisatsioonide üritustest.

Ühe trükkari vangistuse mälestusi

3

Kambrisse astusid töö olnud sunnitöölised roidumuse ja tülpimuse jäljed näol, mis laskis oletada mitte sugugi kerget lunastust oma eksimustele. Eks säärase tööpäeva pikkus anna end tunda täiel määral. Keegi avastas kambris uustulnuka ja see tõi kambrisse elevust. Silmitseti ja uudishimutseti küsimustega meest. Kui suur trahv, mille eest, jne.? Saades mõningad rahuldavad vastused taandus igaüks oma teatud magamiskohta ja vanglas valitses täielik rahu, kui välja arvata luurav vahi silm ukse taga, kes kõndis kikivarbail, et mitte äratada tähelepanu ja jälgida, et kõik oleks korras.

Kambri „lövi“, s. o. kõige vanem „istuja“, oli keegi keskealine mees, kes eriti raske kuriteo eest kandis eluaegset karistust, millest oli istunud juba 13 a. Mees rüsesse parajasti noorematega aja lõbusamaks veetmiseks üksluises vangielus.

Teisel kevadpühäl oli korraldatud ka vahialustele kirik. Uustulnuk oli ka sellest huvitatud ja siirdus teistega kaasa, et näha-kuulda esmakordselt vangla kirikut. Kirikuks oli moodustatud üks suurem kamber ja jutlustajaks oli keegi keskealine pastor, kes kaunis elavas kõhelus pidas oma ametit, vastavalt miljöole. Tummalt kuulasid kirikus olevad kurjategijad ta sõnu, mõned isegi tardunud ilmel. See oli ka ainuke vaheldus seekordsete pühade puhul.

Pärast pühi tööle minnes huvitas uustulnukat trükkikoja elu. Selleks andis informatsiooni keegi kaaskannataja-laduja, kes tundis kõiki mehi, kuna ta oli juba mitmed aastad seal töötanud. Tööl oli tol momendil üle 70 vahialuse, nendest 11 eluksajaks mõistetud kurjategijat. Üks nendest oli isegi paar kuud surmaotsuse all viibinud, mis polnud jätnud mehe vaimsele tasapinnale mõju avaldamata. Elukutselisi trükiköölisi oli peale uustulnuka ladujaist 4 ja trükkijaist vaid üks. Teised olid kõik vanglas õppinud ja õppijad. Elukutseliste ladujate koosseisust oli ühel noorelmehel käes vabanemise kuu. Ta kandis karistust oma ja võõra vara vahel mitte vahettegemise eest joomise tagajärjel. Teine — keskealine — samas vees. Samuti ka trükkija. Kolmas laduja — vana tsunfti sell — põdes sama nõrkust, olles üle 50-aastane. Suutmata elada oma ametialast, siirdus üle kuritegevusele ja „vedas“ nüüd 65-aastase mehana juba mitmendaid karistuse „otsi“ siin. Praegu kandis ta 3-a. karistust. Trükkikoda juhtiv meister olnud omal ajal suures maailmahinnas — „dummer Augusti“ nime all tuntud — tema käealuseks. Nüüd olid osad vahetatud. „Dummer Augustist“ oli saanud suurt trükkikoda juhtiv meister ja vana tsunft, tema õpetaja, oli vangina tema käsutada. Nii oli veernud mõlema

eluratas. Olgu siiski nimetatud, et juhtiv meister ei jätnud kunagi tähele panemata vana tsunfti näpunäiteid töö asjus, kuna ta oma kõrgest vanusest hoolimata andis mõnelegi vangla tööjõule veel ka praktilise töö kiiruses „silmi ette“. Ta omas harukordset füüsilist vastupanu, töötades kogu 16-tunnilise tööpäeva teistega „võidu“. Neljas elukutseline laduja, ka juba vanem mees, kandis pikaajalist sunnitöö karistust. Ta oli töötanud ladujana üle 30 aasta ja olnud ka ise viimasel ajal püremeheks. Iseloomustavaimaks jooneks tema juures oli äritsemine vanglas, mis oli küll keelatud, ja alatine piibu suushoidmine, ka siis, kui piip juba ammu oli kustunud. Vana tsunft selle vastu oli tugev huumorimees. Olles palju reisinud, teadis ta ka palju pajatada, ja nii mõnigi kord kasti taga seistes kuuldi tema seiklusi. Vanakesel oli veel nõrkuseks sööta oma leiva ülejäägiga tuvikesi vangla õues. Kui algas jalutus ja vanake ilmus välja, olid ka sõbrad kohe platsis, lenneldes ta ümber ja täites kõhtu napist vangi toidu ülejäägist. Tuvikesed olid ka ainukesed, kes lendlesid vabalt üle vangla õuemüüride, ja nii mitmedki vangidest kadestasisid neid.

Kui uustulnuk varem ajalehe juures töötades ladus tihti kuritegelike sündmuste käsikirju, siis nüüd oli tal võimalus isiklikult tundma õppida inimesi, kellele nimed olid juba varem ta müllu sööbinud. Ja suurem protsent raskeist kurjategijaist töötas just trükkikojas, mis kindlam ruum oli ja tehnilise töö poolest sobivam pikaajalise karistuse kandjale, kuna vähema karistuse kandjad mitteametit omavad kurjategijad paigutati ka kergemalt õpitavale ametialale. Siin oli juba täiel määral kasutatud sõna ratsionaliseerimise mõistet. — Mõned päevad pärast pühi algas ladujail perioodiline kiireiseloomuline töö — iga aasta mitu korda ilmuv kohtu poolt karistatud isikute raamat ligema 3 kuu kohta. Ka uustulnukal-trükiladujal tuli esmakordselt kaasa elada sellele 16-tunnilisele tööpäevale ja trehvas ka nii, et ta endagi karistus, mis nüüd fikseeriti kohtuministeeriumi poolt, tuli iseenda käega laduda karistatud isikute raamatusse, jäädvustada ajalukku.

Päevad möödusid ja juba oli tunda kevadehõngu, kuna oli saabunud aasta kõige ilusam kuu — maikuu. Uustulnuka üllatuseks kutsuti teda kord äkitselt töö juurest ära, ütluks: „kokku rääkima“. Enda teada polnud tal kedagi oodata, kes oli see üllataja, mõtiskles ta. Peagi oldi kohal. See oli esmakordne kokkurääkimine Central-vangla müüride vahel kahekordsete traatvõrede taga, meetrilisel vahemaal, valvurite juuresolekul. (Järgneb)

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Uuriti trükitöölise liikumist

Mõne aja eest keegi kõrgema õppeasutuse õpilane kogus materjali trükitöölise liikumise kui ka Tallinna Trükitöölise Kutseühingu majandusliku ja kultuurilise tegevuse üle. See materjal läheb kasutamisele sellekohase lõputöö tegemiseks.

Metallistid maletavad

Kutseühing üüris maikuu kestel ruume Sadama-tehaste töölilise maleturniiri korraldamiseks iga nädal kaks korda. Nii ongi igal neljapäeval ja pühapäeval käimas kõvad lahingud ühingu ruumes ruudulise laua taga.

G. Pihlakase köitekojas

hoitakse töölisi päevapalga alusel, mis pole kooskõlas meie kokkuleppega. Kutseühingu juhatus pöördus firma poole sooviga, et see nähtus kaotataks.

Sääraseid päevapalga alusel kauplemisi on ka mujal. Aga iga sellise nähtuse puhul tuleb astuda vahele korra loomiseks.

„Libris“ ei pea alustest kinni

„Librise“ trükikoda pole pannud õigel ajal kehima palkade uut taset vastavalt kokkuleppele. See pärast pöörduti töösturite ühingu poole „Librise“ korralekutsumiseks. „Librisel“ tuleks maksta ka samamata jäänud vaheraha, alates 29. maist algavast nädalast, nagu seda eeldab kokkulepe.

Sekeldusi on ka ühe töölise vallandamisega. Tööline on õpilane ja teda ei või harilikus korras vallandada. Pealegi peab trükikoda õpilasel pärast õppinud töölise kutsetunnistuse saamist laskma töötada 3 kuud õppinud töölise palgaga. Trükikoda pole sellest kinni pidanud, seepärast astutakse ka selles asjas samme.

„Ühiselus“ asjad halvad

„Ühiselu“ trükikoja töölised pole rahul ärijuhatuse poolt teostatud sammudega töökorraldamise alal. Töövähesuse tõttu leppisid töölised kombinatsiooniga, et nad peavad vaheldumisi 3-nädalast puhkust, kusjuures üle normi puhkus sünniks töölise enda kulul. Samal ajal on aga tööd juure tulnud ja masinaladujaist toodi kaks inimest koguni üle

aktsidentsosakonda teistele abiks. Kuna aga ka see ei aita, siis tehakse kõvasti ületunde. Imelik olukord — töövähesuse tõttu piiratakse tööaega, samal ajal aga töörohkuse tõttu vehitakse ületunde.

Säärast olukorda ei või pidada loomulikuks ja töölised astusid samme olukorra selgitamiseks. Meie arvates peaks tööaeg olema normaalne ja tuleks ära jätta kombinatsioon — töölise puhkused enda kulul.

Tööd näib jätkuvat, kui selleks vajatakse isegi ületunde.

„Vaba Maa“ annetus

Kirjastuse o/ü „Vaba Maa“ ärijuhatuse teatas liidu juhatusle, et nad on otsustanud anda puhkekodu täiendamiseks 250 krooni. Olgu siinkohal avaldatud tänu selle annetuse eest.

Toidunõude täiendus

Juhatus otsustas täiendada toidunõude tagavara uute esemete juureostmise näol. Selleks kasutatakse vahepeal nõude üürist saadud summasid.

Kinnitati ruumide kasutamise üüritingimused

Nende järele on kindlaks määratud eriliigiliste ürituste puhul maksetava üüri kõrgus kutseühingu ruumide kasutamisel.

Uueks usaldusmeheks

„Eestimaa“ A/S trükikojas kinnitati A. Maritov M. Luigi asemele.

Bieki käitises tagasi astunud M. Ruuli asemele kinnitati uueks usaldusmeheks R. Kartšmarek.

Usaldusmeeste koosolekuid

hakatakse pidama uuesti sügisel. Seni peeti neid iga kuu esimesel esmaspäeval.

Suvine ruumide avatud olek

Juhatus otsusega on kutseühingu ruumid avatud 1. juunist kuni 1. septembrini, kaks korda nädalas — igal kolmapäeval kella 18—20 ja laupäeval kella 15—17. Neil päevil on asjaajamine ja antakse vajalisi teateid. Raamatukogu on avatud igal teisipäeval kella 19—21.

Liikmete tähelepanu juhitakse uuele korraldusele.

Uusi liikmeid

on juure tulnud end. Lampe ja Co trükikojast, samuti ka mujalt. 15. mail peetud koosolekul võeti vastu 5 uut liiget.

„Päevalehes“ oli vallandamisi

„Päevalehe“ trüükikoda vallandas mõningad töölised, nende hulgas ka kauemat aega töötanud töölisi. Põhjuseks toodi tööpuudus.

Osa töölisi on praegu veel töötä, kuid mõnel õnnestus saada tööle mujale.

„Hansa“ asju

Omavalitsuse „Hansast“ vallandatud V. Sari on õnnelikult lahendanud tööküsimuse ja leidis vastava tööd „Eesti Ühistrüükikojas“. Seega on küsimus valutult lahenenud ja ka „Hansa“ omab käitisevõimet.

Kartonaazitöölise organiseerimisest

29. aprillil toimus kutseühingu ruumides kartonaazitöölise koosseis. Koosseis avas kutseühingu kartonaazitöölise sektsiooni esimees E. Pedak, teavitades kokkukulnuid ja juhtides tähelepanu akuutsetele päevaküsimustele.

Seejärel refereeris liidu sekretär A. Offenbach töö- ja palgatingimuste korralduse üle kartonaazitöölise alal. Referent märkis, et kartonaazitöösturid peavad lahtiseks tähtpäeva üleriigilises ulatuses vastuvõetud palga- ja töötingimuste kehtimapanekuks kartonaazitöölise alal. Seda soodustab kartonaazitöölise loid liitumine kutseühingu ümber. Seepärast ka peremeestel pole ruttu, kui töölistel pole kibe käes. Referent tutvustas kooslijaid puhkuse, õppetöö ja nädalapalga normidega. Lõpuks leidis ta, et töölised tahavad kokku hoida 25 senti liikmemaksu alal, et kroone kinkida jumalaid.

Läbirääkimisel võeti sõna ja selgitati üksikasju. Koosseis lõpetas nii mitmedki astused kutseühingu liikmeks ja paljud lubasid seda teha.

Maleringi tegevusest

27. aprillil 1939. a. alanud karikaturniir on lõpetatud. Osavõit turniirist oli loid. Vastavalt kujunesid ka tagajärjed. Karikavõitjaks tuli K. Leksin 8 punktiga kümnest võimalikust. Järgnesid: A. Blaubrik 6½ p.; 3. E. Laasi 6 p.; 4. J. Mägi 5½ p.; 5. A. Offenbach 4½ p.; 6. ja 7. R. Vunder ja H. Veber, kumbki 3½ p.; 8.—9. E. Takker ja A. Laan, kumbki 3 p. ja 10. V. Sepp 1½ p.

Malevõistlus 12-el laual Eesti Tööliisipordi Liiduga 3. mail lõpetas Tallinna Trükitöölise Kutseühingu võiduga vahekorras 4½ : 7½. Üksikvõistlajate tagajärjed kujunesid järgmisiks: 1) Leola-Laasi 0—1; 2) Petrov-Leemet 1—0; 3) Pikksaar-Leksin 1—0; 4) Baumann-Blaubrik 1—0; 5) Hanson-Vunder 0—1; 6) Veebermann-Sepp 1—0; 7) Kalme-Veeber 0—1; 8) Rannu-Toode 0—1; 9) Hunt-Offenbach 0—1; 10) Lillo-Jauk 0—1; 11) Pikner-Mägi 0—1; 12) Raadik-Takker ½—½. Ülalootetud võistlajast esimene nimetatud on E. Tööliisipordi Liidu ja teine Tallinna Trükitöölise Kutseühingu meeskonnast.

Esimene kutseühinguline raadioõhtu

Trükitöölised võivad endile olla uhked — nad lavastasid esimese raadioõhtu kutseühingu sihtide ja püüete propageerimiseks. Selleks kasutati segaeeskavalist raadioülekanne 18. mail s. a.

Kuna säärane üritus on esmakordne Eestis ja eesti kutseühingulises ajaloos, siis oleks väärt peatuda selle raadioettekande juures. Olgu öeldud, et kogu eeskava viidi läbi Tallinna Trükitöölise Kutseühingu kultuurtoimkonna kaudu ja rakendati tegevusse kutseühinglased.

Kuuldemängu stiilis koostatud ettekande aluseks oli isa ja poja kohtumine linnas. Poeg, olles trükitöölise, viib isa kaasa „tinapulkade“ õhtule ja vahetõendega antakse üle kogu eeskava käik kui ka esinevad jõud. Kolleeg Kopli, kes oli need vahetõendid koostanud, oli siin teinud vaimukat tööd ja side ei jätnud soovida. Kolleegid Randma (isa) ja Linnardi (poeg) valitsesid oma osa üsna hästi.

Olles saabunud õhtule, kuulevad nad kutseühingu kvinteti ettekandeid — hoogust Villany „Tšardassi“ ja Lindsay serenadi „Edera“. Kvintetti juhtis kolleeg E. Kärp.

Seejärel kolleeg A. Janson pidas lühikese kõne kultuuritöö tähtsusest kutseühingus ja kolleeg Th. Ers esines kahe lauluga — Tšaikovsky „Ma õnnistan“ ja Rimsky-Korsakovi „Varjaagi laul“.

Järgnevalt kutseühingu näitering kandis ette Rud. Pöldheina juhtimisel katkendi A. Tammsaare dramatiseringust „Andres ja Pearu“.

Lõpuks kutseühingu meeskoor M. Laurimaa juhatusel kandis ette 4 meeleolu loovat laulu, millega oligi täidetud õhtule pühendatud 50 minutit.

Kõik sujus hästi, olles tihedas koostöös, ja raadiokuulajail jäigi mulje, nagu oleks teostatud tõeline tinapulkade õhtu.

Trükitöölise murdmaajooks

peeti 19. mail s. a. Pirital. Jooksu võitis V. Sibul — „V. M.“ tr., II jäi H. Peterson — „Roosilehe“ tr., III — Randme „V. M.“ tr. ja IV — K. Viirg — „V. M.“ tr.

Meeskonnavõistluse võitis „V. M.“ tr. meeskond, kes võitis spordiringi poolt välja pandud rändauhinna teiskordselt.

Trükitöölised sportima

Kutseühingu liikmeil on võimalik kasutada Rannavalli spordiväljakut (Elektrijaama vastas) igal teisipäeval ja reedel kella 16—18.

Harrastada võib kergejõustikku, võrk- ja jalgpalli. Kõik sportimiseks vajalised abinõud on kohal.

Kuna asutamisel on noorte jalgpallimeeskond, siis kõik noored, kel on huvi jalgpalli vastu, tulge harjutama. Harjutusi juhivad end. liidukl. mängija Fr. Karm.

Valimisi Riigi Trükikojas

Riigi Trükikojas toimusid töölisnõukogu valimised, kusjuures kolmeliikmelisse nõukokku valiti ka üks mitteliige. Valimiste vastu protestiti ja need tühistati. Lõpptulemusena kujunes uus töölisnõukogu koosseisus: J. Kurvits, B. Koit ja E. Liiva (kõik liikmed).

Nii kukkus välja selle aktsiooni tagajärjel Saarna, kes polegi ühingu liige. Teda löi valimisel E. Liiva.

Näiteringist

T. T. K.-ü. Näitering, viibides ligi pool aastat „vaikivas“ olekus, on nüüd — uue juhatuse ametisse nimetamisel ja osa vanade tegelaste tagasitulekul — energilisemalt tegutsema asunud.

Uus juhatatus, kuhu kuuluvad R. Põldhein esimehena, E. Teder sekretärina ja H. Kopli laekurina, nimetati ametisse k.-ü. esimehe poolt pärast seda, kui vana juhatuse ringi kujundamisest lõplikult loobus.

Senini on suudetud ringi koondada juba 16 liiget, kes on võimelised näitelaval esinema.

Ring on esinenud uuendatud koosseisus kahel korral, kultuurhommikul ja R. Ringhäälingus „Tina-pulkade“ õhtul.

Samuti korraldas näitering 18. mail omavahelise koosviibimise, millest võtsid osa külalistena k.-ü. esimees A. Janson ja juhatuse liige A. Treiman. Õhtu möödus väga meeleolukalt.

Viimasel juhatuse koosolekul määrati kindlaks sügishooaja avanäidend „Paradiis põrgus“. Autor Enn Vaigur, muusika N. Goldschmidt.

Edasi on kavas: E. Laidsaare „Moodne kihlus“, A. Sepp'a „Väike, rumal süda“ ja B. Kangerman'i laulumäng „Reedu-poiss ja Liisi“ F. Helindi muusikaga. Laulumängudele tõmmatakse kaasa ka ühingu meeskoor ja orkester.

Liikmeskonna sügisene kokkutulek on 26. aug.

Kohvritööstus organiseerimisele

Kartonaazitööstalaga tihedas seoses on kohvrite valmistamise tööstal. Sageli esinevad mõlemad koos ühes käitises. Kuna oleks kutseühinguliselt väär organiseerida ühes käitises töölisi eri kutseühingute alla, siis trükitoöliste kutseühing otsustas mitte teha takistusi ka kohvritööstuse töölisel organiseeruda trükitoöliste kutseühingusse. Kartonaazitööstalised on juba kutseühingu tegevuspiirkonnas ja loomulik oleks see ka kohvritööstusel.

Naisringi suvepuhkusele

Naisringi liikmed korraldasid 15. mail s. a. kutseühingu ruumes hooaja viimse koosviibimise, millest liikmed võtsid osa in corpore. Olgu siinkohal meele tuletatud, et naisring on edukalt töötanud ja saavutanud tegevuse kõrval ka rahuldavat tulu kassale.

Julius Saar 50-aastane

Kes meie organiseeritud trükitoöliste peres ei tunneks Julius Saart — endist liidu esimeest ja aktiivsemat võitlejat trükitoöliste huvide kaitsel. Nüüd on mees jõudnud juba auväärsele vanadusse — tervelt 50 aastat on ta rühmanud siin viletsuseorust tööd ja aukartust äratav on tema pidev töö oma kutsealal — trükitoös. Praegu töötades „Päevalehe“ trükikojas masinaladujana on J. Saare tervis just mitte kiiduväärne, mistõttu ta pidi vähendada oma tööndu organisatsioon. Aga siiski jätkub tal energiat kaasa teha meie organisatsiooni tööd, olles esindajana valitud Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogusse ja mujale.

Meie parimad soovid Sulle — armas kolleeg! Et Sul jatkaks jõudu rühmata üldsuse kasuks ka järgnevat viiskümmend aastat. Siis vahest juba aitab.

Richard Luuk 50-aastane

Eesti Trükitoöliste Kutseühingute Liidu abiesimees ja Tallinna Trükitoöliste Kutseühingu revisjoni-komisjoni abiesimees Richard Luuk võis vaadata tagasi oma 50-aastasele elule. Sel aupäeval võis R. Luuk täie õigusega öelda — tööd ja tegevust oli palju. Töötades oma kutsealal trükikojana R. Tohver & Ko trükikojas on juubilar tunnustatud tubli töömehena, samuti ka organisatsiooni aktiivse tege-lasena. R. Luuk on trükitoöliste esindajaks Tallinna Kutseoskuse Ametis, valvates ka seal tööliste huviseid.

Tunneme rõõmu juubilaril aupäeval ja soovime juubilarile veelgi aktiivset tegevust järgnevatel aastakümnetel.

Valga loterii asjus

Tallinna Trükitoöliste Kutseühingu juhatatus teatab, et Valga Trükitoöliste Kutseühingu poolt korraldatud loterii võidud, millised langesid Tallinnas müüdnud pileteile, on kutseühingu ruumides kätte-saadavad vastava võidupileti ettenäitamisel.

Juubel Tallinna trükitoölise peres

1. mail 1940. a. möödus 25 aastat ajast, mil Eesti trükitoölise peres tuntud ametivend Richard Rosevan esmakordselt Tallinnas Eestimaa kubermangu trükikojas tinapulga teadust õppima asus. Õpingu lõpetas juubilar Mänsö trükikojas ning asus siis hoogsalt Gutenbergi kunsti edendamaks. Juubilar sünd. 7. aug. 1902. a. Tallinnas. Ta on töötanud Ehrenpreisi, Ühiselu, Eesti Ühistrükikojas ja Hansas, viimases töötab ta tänase päevani. Kuna juubilar on tuntud tubli seltsimehena trükitoölise peres, siis on juubilarile suhtumine kõigiti hea, ja vastavalt sellele anti ka kingitus töökaaslaste poolt. Juubeli „pärisolemine“ peeti samal õhtul, mis kujunes õige tujuküllaseks, nii materiaalselt kui ka meeleolult.

Siinkohal soovime juubilarile kui tublile töömehele jõudu ja edu eelseisvaks 25-eks aastaks.

Valgast

Kutseühingu loterii

Valga Trükitoölise Kutseühingu poolt korraldatud loterii loosimine toimus 19. mail s. a. Võidud langesid järgmistele piletitel:

6	20	34	72	102	114	138	144	171	196
197	210	232	239	247	303	306	335	363	383
408	415	424	445	477	507	508	525	526	535
545	627	633	657	660	680	691	701	710	713
723	730	749	772	834	860	884	888	932	953
990	992	1009	1024	1042	1045	1048	1050	1057	1064
1074	1083	1098	1108	1114	1129	1138	1167	1183	1206
1219	1246	1259	1290	1307	1315	1341	1342	1365	1372
1377	1394	1403	1411	1415	1422	1424	1438	1453	1458
1502	1521	1530	1547	1567	1578	1579	1580	1589	

Võidud antakse välja ühe kuu jooksul loosimise päevast arvates „Kultuur“ ärist Valgas, Keskk. t. 6, igal esmaspäeval ja neljapäeval kella 15—17 ja teiste trükitoölise kutseühingute kaudu müüdüd pileteile langenud võidud nende kutseühingute juhatusest.

Võitudelt võetakse seaduslik protsent.

Rakverest

Lahkumisteadaande

esitas Ed. Nurmsalu (end. nimega Ney), kes oli 1936. aastast Rakvere Tööstusliku Kutseoskuse Ameti tööliste esindajaks. Asjatundja mehana tõusis ta Kutseoskuse Ameti juhataja asemikuks.

Käitisevanema

valimise võimalusi uurimas käis töökaitseinspektor, Kõitekoda on fiktiivselt eraldatud „Ühistrükikojast“. Kõitekoja tööliste nimekirjas olevad naistöölised töötavad järjekindlalt trükikojas pealepanijaina. Asi on selgitamisel.

Lasteabiraha

maksetakse „Ühistrükikoja“ poolt vabatahtlikult 5 kr. lapse pealt kuus.

Ülesütlemissi

on olnud kõitekojas töötavaile kahele naistöölisele-mitteliikmele ja trükikojas ühele naisladuajale-likmele.

Kutseühingule

tasuta ruumide saamiseks esitas k/ühingu juhatus palvekirja linnavalitsusele.

Organiseerimine

kutseühingusse edeneb visalt, kuid pidevalt. Praegu on 15 liiget.

Palganõudmise (20%)

esitasid „Ühistrükikoja“ töölised 11. aprillil. Alla kirjutasid kõik töölised. 1. maist alates anti alla 22 kr. nädalas saajaile 1 kroon juure.

Viljandist

Th. Jürgo invaliidsuse fondile

Tallinna kolleegidele hästi tuntud endistest aegadest Th. Jürgo (end. Jürgenson) on viimasel ajal Viljandis töötades tublisti haigestunud ja muutunud töövõimetuks. Seepärast liidu juhatus Viljandi kutseühingu ettepanekul otsustas Th. Jürgo võtta invaliidsuse fondi abile.

E. J. K. L. tegevusest

Koosolek 15. aprillil

Võeti töötuse abi fondile mõningad liikmed Tallinnas. — Kuulati informatsiooni palgavõitluse arengust kohtadel ja koostati deklaratsiooni tekst trükitoöstureile üleriigilise kokkuleppe loomise asjas. — Otsustati Võru Kutseoskuse Ameti liikmete kohtadele seada kandidaatidena F. Marand ja J. Üle.

Puhkekodu tubade kasutamise hinnad
Liidu juhatus kinnitas järgmised tariifid puhkekodus:

Voodite arv	LIIKMETELE					VÕORASTELE				
	Ööpäev	1 näd.	2 näd.	3 näd.	4 näd.	Ööpäev	1 näd.	2 näd.	3 näd.	4 näd.
2 voodiga	1.75	3.75	6.50	10.25	13.—	2.20	4.70	8.15	12.80	16.25
3 voodiga	2.50	5.—	8.50	13.50	17.—	3.17	6.25	10.65	16.90	21.25

1. Kuuris naril ölgkott ja padi kasutada — 30 snt. ööpäev.
2. Puhkekodu kasutamise nädalat arvestatakse pühapäeva lõunast kl. 12 järgmise pühapäeva kl. 12.

Koosolek 20. aprillil

Kanti ette informatsioon läbirääkimisist trükitöösturitega ja otsustati esitada lõplikud vastuettepanekud, kusjuures tarbe korral astutakse kontakti Tartu Trükitöölise Kutseühinguga edaspidiste sammude asjus. Selleks volitati sekretär Tartu sõitma.

Koosolek 29. aprillil

Tutvuti trükitöösturitega saavutatud kokkuleppe tekstiga, kusjuures otsustati protestida palga endisele tasemele jätmise vastu. Kokkulepe aktsepteeriti siiski. Kokkulepe hakkab kehtima 1. maist 1940. — Öötöö asjas kuulati informatsioon ajakirjanike sellekohase aktsiooni üle. — Otsustati kutseühingult pärida, kui võrd suure ulatuses uus kokkulepe aitab parandada kohtadel palkade nivood. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks kirjavahetus.

Koosolek 14. mail

Liidu juhatus kinnitas mõningad õnnesoovid juubelite puhul. — Otsustati Tallinna Töölispanga soovil kanda panga arvele invaliidsuse arvele saanud summad. Linnapangas olevad summad tuleb koondada ühele arvele. — Keskliidu asjas kuulati informatsioon ja otsustati koos teiste kutseühingutega ühineda sammudeks Keskliidu demokratiseerimiseks. — Nõukogu koosolek otsustati kutsuda kokku 9. juunil Aegviidus. — Korraldati puhkekodu asju. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks mõningad kirjad.

Koosolek 27. mail

Arutati nõukogu kokkutuleku küsimust ja leiti, et tehnilisil põhjusil tuleb liidu nõukogu pidada augustikuu lõpul. Seega 9. juunil väljakuulutatud nõukogu koosolek jääb pidamata. — Invaliidsuse fondile otsustati võtta Viljandi Trükitöölise Kutseühingu liige Th. Jürgo. — Korraldati kirjavahetust. — Arutati Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu küsimust. — Korraldati puhkekodu asju.

Koosolek 29. mail

Otsustati toetada pealepanijate kutsealade oamist. — Korraldati puhkekodu asju.

Kodukorrad

Eelmine liidu nõukogu võttis vastu kutseühingute kodukorra, mis lõplikuks viimistlemiseks anti üle redaktsioonikomisjonile. Selle kõrval jäid otsustamata fondide määrustikud, liidu kodukord jne., mis tulevad kohaldada vastavalt uuele põhikirjale. Selleks tuleb need parandatud määrused vastu võtta uuel nõukogu koosolekul.

Kuna need määrused on laiaulatuslikud, siis redaktsioonikomisjon asus ka nende viimistlemisele. Seekaudu loodetakse säästa nõukogu aega, kuna hulgaliste paranduste ja seisukohtade juures oleks veninud määruste vastuvõtmine.

Kui kodukord ja määrused on valmis, siis avaldatakse need koos põhikirjaga eribröšüüris, mis jagatakse liikmeskonnale. Nii oleks iga liige teadlik kutseühingute korraldusist ja abistamissüsteemist.

Töölispank otsib vabu summasid

Tallinna Töölise Ühispank pöördus liidu poole ettepanekuga anda panga käsutusse liidu vabad hoisummad. Pank annab laenusid töölilise ja kindlustab küllaldaselt vajalise protsendi liidu hoisummadele.

Arvestades põhimõttelist tähtsust Töölispanga tegevuses liidu juhatus otsustas viia üle Töölispanga invaliidsuse fondil olevad summad. Need summad on ca 4.000 krooni.

Puhkekodu toad

Puhkekodu tubade kinnipanemine edeneb jõudsalt, kuna selguvad liikmete puhkusajad. Eriti olakse huvitatud juuni- ja juulikuudest, millised on meie kliimas parimad kuud. Puhkekodu on uuesti remonteeritud ja võtnud täielikuma kuju. Ostetakse juure voodipesu, nii et puhkusel olijal jääb ära vaev pesukraami kohalevedamiseks.

Nagu Tapa kriminaalpolitsei teatas, pole võimalik varaste leidmatuse tõttu saada tagasi puhkekodust varastatud esemeid ja toimetus selles asjas on rahukohtuniku poolt lõpetatud.

Teadaanne

Eelmises „Trükitöölises“ avaldasime kokkuleppe teksti trükitöösturitega. Hoolitsetagu selle eest, et kokkulepe oleks ellu viidud alates juba 29. aprillist algavast nädalast. Kui sellest ajast pole palku korraldatud, siis töölisel on õigus nõuda vaheraha tagantjärele, alates nimetatud ajast. Palume liitu informeerida võimalikest sekeldusist sel alal.

Liidu juhatus.

TÖÖLISIL olevat ülekohus nõuda juure palka ajal, mil valitsevad erakordsed olud ja me viibime majanduslikes raskustes. Teised ühiskondlikud kihid polevat palka juure saanud, ei saa siis ka töölis-tele palka juure panna.

Nii seletasid töötulide puhul mõned tähtsad isikud.

Eesti töölisel pole õigupoolest palju olnud häid aegu, kus ta võis oma palgaga kiidelda. Me tunneme küll häid ja rahulikke aegu, kus ärid olid kõrgkonjunktuuris ja teenisid suuri kasusid. Kes aga neist kasudest ilma jäid, olid töölised. Siis seletati, et töölisel peaks heameel olema — neil on tööd ja nad saavad leiba. Keegi ei mõelnud anda vaba- tahtlikult oma kasudest tööliste teenistusele juure ja igasuguse sellekohase katse juures tehti suurt lärmi.

Kui aga ajad halvenevad ja tööliste seninegi tasu hakkab ostujõult kaotama, siis on äridel põhjus uuesti esile tulla oma vastuväidetega — seekord kasutades erakordse aja argumente.

Õnneks tunneme juba äride sellekohast taktikat, ja see ei heiduta. Palga juurenõudmine on täiesti loomulik asi, nagu keegi ei keela esimese järgu tarbainete hindade tõusu. Müües kaupa — s. o. tööjõudu — töölisel on õigus saada ka kauba kallinemise vahet.

*

PUHKEKODU on jällegi leidnud suurt rünnakut liikmeskonna poolt. Kõik, nagu kiuste, tahaksid saada juulikuus tube. Tubade arv on kõigest 15 — katsu siis rahuldada soovijaid. Nii mitmedki liikmed teevad liidule etteheiteid — mul on puhkus, aga tuba ei saa. Mis kord see on?

Liidu juhatus kaalus küsimust igakülgelt ja tegi salomonliku otsuse. Juulis saab tuba vaid kaheks nädalaks, muul ajal võidakse tube võtta kas või aastaks ajaks.

On ju tõsiasi, et juuli on meie kliimas parimaid kuid ja igaks tahaks seda aega endale. Aga, kahjuks, puhkekodu ei suuda siin palju kaasa aidata ja seetõttu kolleege palutakse mitte unustada, et ka juuni- ja augustikuu sobivad hästi puhkuselelijale, mil puhkekodu vajab üürnike samuti kui juulikuus.

E. T. Keskliidust

T. K. Keskliit küsib...

Teatavasti Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu juhatus jättis vastu võtmata Eesti Trükitöölise Kutseühingute Liidu Keskliidu liikmeks. Põhjuseks oli toodud see, et liit peaks maksma liikmemaksud endise aja eest.

Nüüd tuli Keskliidult kiri, milles soovitakse teada liidu seisukohti nõukogu liikmete arvu kohta jne. Loomulikult ei saa mitteliige selliseid seisukohti anda ja nii pole ETKL sellele reageerinud.

Tööliskojast

Üleriigiline konverents

peeti 19. mail 1940 Kaubandus-Tööstuskoja ruumides eelmiste aastate eeskujul. Konverentsist võtsid osa töölisvanemad, kutseühingute esindajad ja kutsutud külalised. Sotsiaalminister O. Kask, Tööliskoja peasekretär L. Metslang ja Tallinna linnavalitsuse liige V. Udam esinesid referaatidega.

Koosolek õnnestus igati ja andis sisu tööliskonna võitlusele oma olukorra parandamiseks.

TULI LIIIDU ametiühingud

Metallitöölised

on jõudsalt organiseerunud ja liitu kuuluvates ühingutes on kokku umbes 1900 liiget. Ühes sellega on metallitöölised alustanud töösturitega läbirääkimisi kollektiivlepingu sõlmimiseks kui ka palkade alammäärade kindlustamiseks. Mõistagi, et töösturid ilmutavad sel alal vähest vastutulekut. Kindel on siiski, et metallitöölised midagi siiski saavutavad.

Kutseühingus endas on mõningaid sisemisi raskusi, mida tekitab kiirelt arenenud kutseühingu liikmete vähenenud distsipliin.

Siiski loodetakse ka neist raskusist üle saada ja metallitöölisile avaneb tee parema tuleviku kättevoitlemiseks.

VALISMÄINE ringvaade

INGLISMAA on üleöö muutnud sisepoliitilist ilmet. Parlamendi poolt võeti vastu ja astus jõusse kodanike tegevusvabadust ja vara piirav seadus. Riik on tehtud kõikvõimsaks, kodanik vaid kohusetäitjaks. Millega on seletatav säärane järsk ja vabatahtlik üleminek seniselt vastupidiselt aluselt? Sellega, et riik viibib suurimas hädaohus — impeerium on ähvardatud vaenuliste vägede poolt. Kaob riik, kaob ka rahvas ja selle saavutused aastatuhandete jooksul. Nii pidi totaalise vaenlase vastu seutama totaalne riik, ja seda tehtigi. Mõistagi, et hädaohu möödumisel seatakse cusse vana alus. Sellise muutusega olid päri kõik Inglise poliitilised erakonnad, välja arvatud totaaljust ihkav fašistide partei. Valitsusse kutsuti Töölisparteist Attlee, Bevin ja Greenwood. Bevin on tuttav meile kutseühingulise liikumise juhina Inglismaal. Endine „Müncheni vaim“ on täieliselt surnud ja inglased küsivad endilt, kuidas oli see üldse võimalik? Vastupanu ja võit — need on tänapäeva inglase lõõklased.

*

PÕHJA-AMEERIKA ÜHENDRIIGID jälgivad murega Euroopa sündmuste arengut. Loomulikult kalduvad nende sümpaatia inglasele ja prantslasile. Mitte üksi ideoloogilisel põhjusil, vaid ka majanduslikel. Inglismaa ja Prantsusmaa impeeriumitena ei teinud takistusi ameeriklasile äri ajamises ja osutasid sallivust naabrile üle suure lombi. Saksamaa, seevastu, impeeriumina on dünaamiline, nagu ta oli ka rahu ajal. Ta võib ähvardavaks kujuneda Ameerika huvidele nii Kaug-Idas kui Lõuna-Ameerikas. Olles suurvõim, võib Saksamaa dikteerida ka omi nõudmisi ja seda tugevamal kujul. Seepärast ongi Ameerika aktsioon liitlaste toetamise mõttes. Nii üks kui teine riigimees kõneleb avalikult vahelesegamise ja sõjalise abi andmise vajadusest. Kõigepealt on aga kõik ühinenud vaates, et sõjavägi, õhu- ja merelaevastik tuleb viia ennenägematule tasemele. Üksi õhulaevu tahetakse komplekteerida 200.000.

Sõda nihkub ikka lähemale. Gröönimaa, kui taanlaste pärandus, hoiab sakslaste huvid endal. Samuti Island. Hollandi vallutamisele vaatavad sakslased ka Hollandi-India saarestikule kui Hollandi pärandusele. Kõigis neis paikades on Ameerika

riika huvid ja ega ka Ameerika loobuks oma õigusist ei kellegi maa kohta. Seepärast on ameeriklased mures Euroopa asjade üle.

*

HISPAANIA kodusõja kohta on tehtud mõningaid kokkuvõtteid ja nagu neist nähtub, on kodusõda peale varanduslike kahjude hävitanud hulga inimelusid. Franco pooltel on täpsete arvestuste põhjal leitud langenutena 70.000 sõdurit ja haavatutena üle 300.000 sõduri. Võime lugeda, et 1.000.000-st armeest, mis Franco käsutada oli, oli seega ¼ reast välja löödud. Eriti raskeid kaotusi on kannud sõja algusest peale osa võtnud Maroko võõrleegionärid ja marokolaste üksused.

Mis puutub teise poole kaotustesse, siis siin ei tehta täpset statistikat. Arvestatakse seda, et valitsusvägedel halva regulaarväe tõttu on kaks korda enam kaotusi kui Franco vägedel. Seega peaks surma saanud olema üldse 200.000 sõdurit ja invaliidideks jäänud ligi 1.000.000 inimest. Arvesse võttes Hispaania 23-miljonilist elanike arvu, on kodusõja ohvriks langenud ligi 4% elanikke — Hispaania rahva tugevam ja jõulisem osa. Kuipalju on surma saanud tsiviilelanikke, nende hulgas naisi ja lapsi, on veel kindlaks tegemata. Kahtlemata ka nende arv on suur, kui tuletame meele möödunud kodusõja koledusi.

Nii on Hispaania maksanud verist hinda oma vabaduse kaotamise eest ja kahtlemata kulub aastaid, enne kui Hispaania toibub neist haavadest. Pole põhjust seepärast oodata, et Pürenee poolsaar kujuneks lähemas tulevikus mõneks uueks sõjakoledaks — selleks on ta verest tühjaks jooksnud.

Pealepanijad õppinud töölisiks

Kuigi pealepanijad vajavad oma ameti õppimiseks vajalist õppeaega, samuti nende töö on küllalt vastutusrikas, siis on võetud üles küsimus pealepanijate kutseoskuse alla viimiseks. Praeguses kokkuleppes töösturitega on pealepanijad eraldatud juba kindla mõistega kui õppinud töölisel. Kahjuks vastavas kutseoskuse nimestikus puudub pealepanija ametimõiste ja see tekitab kohtadel segadusi. Liidu kaudu võeti üles ja esitatakse kutseoskuse nõukogule ettepanek, et pealepanijad arvataks õppinud tööliste mõiste alla.

KIRJUT maailmast

Kõnekunstist

Kõne mõju oleneb suurel määral teatavate sõnade rõhutamisest ja viisist, kuidas neid sõnu ette kantakse. Kui kaks kõnelejat kannavad ette sõnasõnalt üht ja sedasama, siis on kõige kergem leida puudusi ühes või teises kõnes. Kuulsaimaks kõnekunstnikuks vanade kreeklaste juures oli Demosthenes, kes oma kõnekunsti saavutas väsimata töö tulemusena. Kui ta kord rahvakoosolekul kõneles, pidi ta kuulajate rahulolematusel oma kõne katkestama. Ka teine kord esinedes sai ta sama saatusel osaliseks. Kuna Demosthenes oli pikka aega vajanud oma kõne koostamiseks ja varustanud selle kõige põhjalikumate andmetega, siis säärane ebaõnnestumine avaldas temale suurt mõju ja häbi. Viimasel hädas ta pöördus oma sõbra, näitleja Satyrose, poole kaebusega kuulajaskonna ebaõigluse üle, kes olevat kergemeelne ega võtvat kuulda tõsisel sõnu.

Satyroos vastas:

— Võib-olla jõuan ma selgusele, kui sa kannaksid ette mulle mõned katked Sophoklese tragöödiast!

Demosthenes luges vastavad kohad.

Seejärel Satyros, olles kogenud näitleja, kandis samad värsid ette, kuid selliselt, et Demosthenes uskus need olevat sootuks teised kui tema tekstis.

Sellest õppis Demosthenes, kuivõrd tähtis on kõnes õige rõhu asetamine kõne tekstile, mis kutsub esile kuulajaskonna vaimustuse ja kiituse. Sellest kogemusest tiivustatuna hakkas ta oma kõnesid viimistlema, ja tulemuseks oli: Demosthenes kujunes Kreeka suurimaks kõnemeheks.

Kuningas ja parlament

Belgia kuningas otsustas alla vanduda peal tungivale vaenlasele ja saatis laiali oma väed läänefrontil. Motiivid selleks olid mitmesugused, kuid arvesse võttes belglaste suuri kaotusi (ca 100.000 sõdurit), kuningas ei tahtnud jätkata inimeste mahanõttimist. Seekaudu võimaldas ta sakslasile veelgi jõudsamat rünnakut ja tapatõuguid prantslaste ja inglaste kallal, kes ei suutnud oma jõuga kaitsta lahti jäetud fronti.

Belgia valitsus ja parlament tunnistas ebaõigeks kuninga sellise talitusviisi ja otsustas jätkata võitlust. Selleks luuakse uus Belgia armee. Olgu märgitud, et Pratsusmaale põgenenud belglaste arv nii sõjaväelaste kui eraisikute näol ulatub 1.500.000 inimeseni.

Kaduvad riigid

Vist pole ükski trükkal suutnud koostada maakaarti, kus riigid muudkui muudavad piire. Sellekohane äritseja võiks kiiresti minna pankrotti. Praegu on Euroopa üldilmelt sootuks teine. Pole Poolat ja selle asemel on Saksa ja Vene maad. Holland ja Belgia on õkupeeritud. Norra jagatud pooleks. Taani — seda maad tabas veretu okupatsioon.

Nii näib, et riike iseseisvate üksustena jääb ikka vähem ja vähem. Krahv Coudenhove-Kallergi kirjutas omal ajal Pan-Euroopast. Euroopast, kus pole enam iseseisvaid riike, vaid valitseb riikide vabahtlik ühendus. Nüüd näib, et seda tehakse vere ja mõõgaga, aga sootuks teises vaimus kui krahvi-härra mõtles.

Uus Saksa leht

„Revalsche Zeitung“ suri, kuid selle asemel ilmub nüüd „Ostsee Zeitung“. Leht trükitakse endiselt Eestimaa A/S. trükikojas, kuid juba kogu Baltikumi häälkandjana. Nähtavasti on veel küllalt sakslasi maha jäänud, aga ka riigisakslasi on juure tulnud Maarjamaale. Nii et lugejaid leidub.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 17–2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub juulis 1940
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmises numbris 20. juuni 1940